

JOE

JOE

Ontdekken wie je bent tussen
liefde, gender en geloof

Buijten & Schipperheijn *Motief* – Amsterdam

Colofon

ISBN: 978 94 6369 354 7

© 2026 LCC+

Heruitgave door Buijten & Schipperheijn Motief
Amsterdam

In opdracht van LCC+ dat projecten uitvoert voor meer sociale acceptatie van lhbtq+-ers in christelijke kringen – www.lccplus.nl

Behoudens uitzonderingen krachtens de Auteurswet van 1912 mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Voor het maken van kopieën uit deze uitgave, ook voor zover toegestaan door de Auteurswet, zijn vergoedingen verschuldigd. Voor betaling van vergoedingen en voor toestemming voor het overnemen van gedeelten in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken wende men zich tot de uitgevers. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

Auteurs: Hinke van Abbema, Joëlle Bakhuis, Miriam van Tunen

Projectmanager: Hans-Dieter de Smit (LCC+)

Eindredactie: Sanna de Boer (LCC+)

Eindredactie heruitgave: Loïs Engels en Hinke van Abbema

Lay-out en vormgeving: Sanna de Boer (LCC+)

Met dank aan onze schrijvers die zo nauw betrokken
zijn bij dit onderwerp en onze projecten:

Hinke van Abbema

Miriam van Tunen

Joëlle Bakhuis

INHOUDS

VOORWOORD _____ 11

INTERVIEW DAPHNE _____ 13

#1 WAT BETEKENEN DE LETTERS? 16

Lesbisch _____ 31

Aseksueel _____ 59

Homo _____ 35

Panseksueel _____ 65

Biseksueel _____ 41

Queer _____ 68

Transgender _____ 47

Non-binair _____ 72

Intersekse _____ 53

Verklarende
begrippenlijst _____ 74

> INTERVIEW JOEY _____ 76

#2 SEKSUELE IDENTITEIT EN DE BIJBEL 82

Het Oude Testament _____ 88

Het Nieuwe Testament _____ 100

> INTERVIEW ALEXIS _____ 112

SOPGAVE

#3 GENDERIDENTITEIT EN DE BIJBEL 120

> INTERVIEW CHRIS _____ 140

#4 VISIES ONDER CHRISTENEN 148

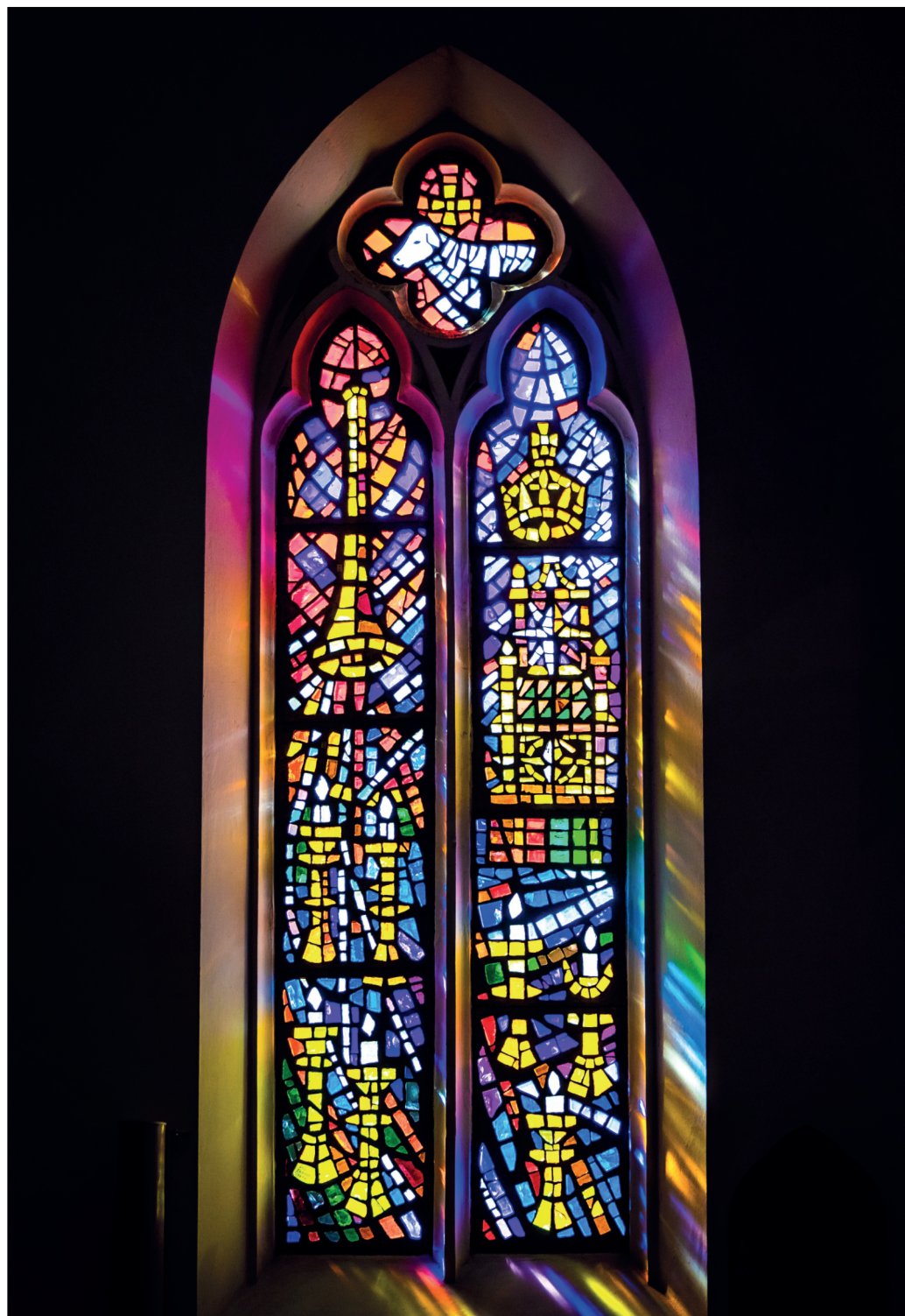
> INTERVIEW WEN LONG _____ 177

#5 HOE KAN IK MEZELF ZIJN? 182

> INTERVIEW TAMAR _____ 204

#6 HOE NU VERDER? 211

> INTERVIEW ROSALIQUE _____ 230

JOEHOE!

Welcome to the family! De familie van christelijke lhbtqa+-mensen, ofwel de regenboogfamilie! Ook als je er nog niet over uit bent of je daarbij hoort: je bent meer dan welkom. Want alles in dit boek draait om jou of ook wel you, of 'joe', als we lekker op z'n Louis van Gaals Engels praten.

JOE is een boek zonder clichés (hopen we dan) en (voor)oordelen. Gewoon een boek over mensen zoals jij en ik. Het is namelijk tijd om samen in onze levens te duiken. We beginnen met de letters van de regenboogfamilie; een goed fundament voordat we echt de diepte in gaan. De diepte van God, de Bijbel, kerk, identiteit en zoektocht in het leven, want heb jij ook niet ontzettend veel vragen?

We hebben een aantal mensen gevraagd om van alles voor jou uit te zoeken en op papier te zetten. Dat zijn: theoloog en schrijver Hinke van Abbema, hulpverlener en schrijver Miriam van Tunen en psycholoog Joëlle Bakhuis. Om de verhalen en theorie af te wisselen vind je tussen elk hoofdstuk een persoonlijk interview met een lhbtqa+-jongere. Wat zijn de struggles in hun zoektocht? Hoe reageerden hun familie en vrienden en welke betekenis heeft God in hun leven?

Al met al is JOE een boek vol verhalen en informatie voor lhbtqa+-jongeren, maar ook voor cisgender heterojongeren. Want kunnen we niet gewoon met elkaar stellen dat de hele wereld mooi en divers is?

Wij doen dat in ieder geval wel. Dit is geen boek waarin we stellig gaan zeggen wat wel of niet goed is: het is een zoektocht die jij en wij samen gaan beginnen. Daarin mogen we samen dingen ontdekken, kunnen we leren en kijken we met respect naar onszelf en onze medemens. Dus hup, snel doorlezen!

VOORWOORD

In mijn werk als regisseur van 1946: The Mistranslation That Shifted Culture heb ik jarenlang geluisterd naar verhalen van mensen die hun geloof liefhebben en proberen te begrijpen hoe hun identiteit daarin past. Velen van hen kregen te horen dat deze twee delen van zichzelf niet naast elkaar konden bestaan. Keer op keer hoor ik dezelfde stille vraag onder die verhalen: is er een plek voor mij?

In verschillende culturen, kerken en gemeenschappen over de hele wereld heb ik gezien hoe diep deze vragen het leven en de spirituele reis van mensen raken.

JOE gaat dit gesprek met nederigheid en zorgvuldigheid aan.

Wat ik het meest waardeer aan dit boek is de manier waarop de auteurs het onderwerp van het begin af aan benaderen. Ze komen niet met rigide antwoorden en proberen geen conclusies op te dringen. In plaats daarvan nodigen ze de lezers uit om op ontdekkingsreis te gaan. Vanaf het begin maken de auteurs duidelijk dat dit geen boek is dat ons precies vertelt wat we moeten denken of vinden. Het boek is een kans om samen te leren en onszelf en elkaar met waardigheid en respect te behandelen.

Die benadering maakt het verschil.

Gesprekken over seksualiteit, genderidentiteit en geloof kunnen al snel uitmonden in debatten vol angst of juist zekerheid. JOE kiest voor een andere aanpak. Door middel van doordachte uitleg en eerlijke verhalen nodigt het lezers uit om even stil te staan, vragen te stellen en met empathie te luisteren.

Voor veel jonge mensen die opgroeien in christelijke gemeenschappen, kunnen vragen over identiteit overweldigend aanvoelen en een gevoel van eenzaamheid geven. De verhalen in dit boek brengen die ervaringen aan het licht. Het zijn verhalen over zoeken, onzekerheid, moed en hoop. Ze herinneren ons eraan dat achter elk label of elke theologische discussie een echte persoon schuilgaat die gewoon gezien, begrepen en geliefd wil worden.

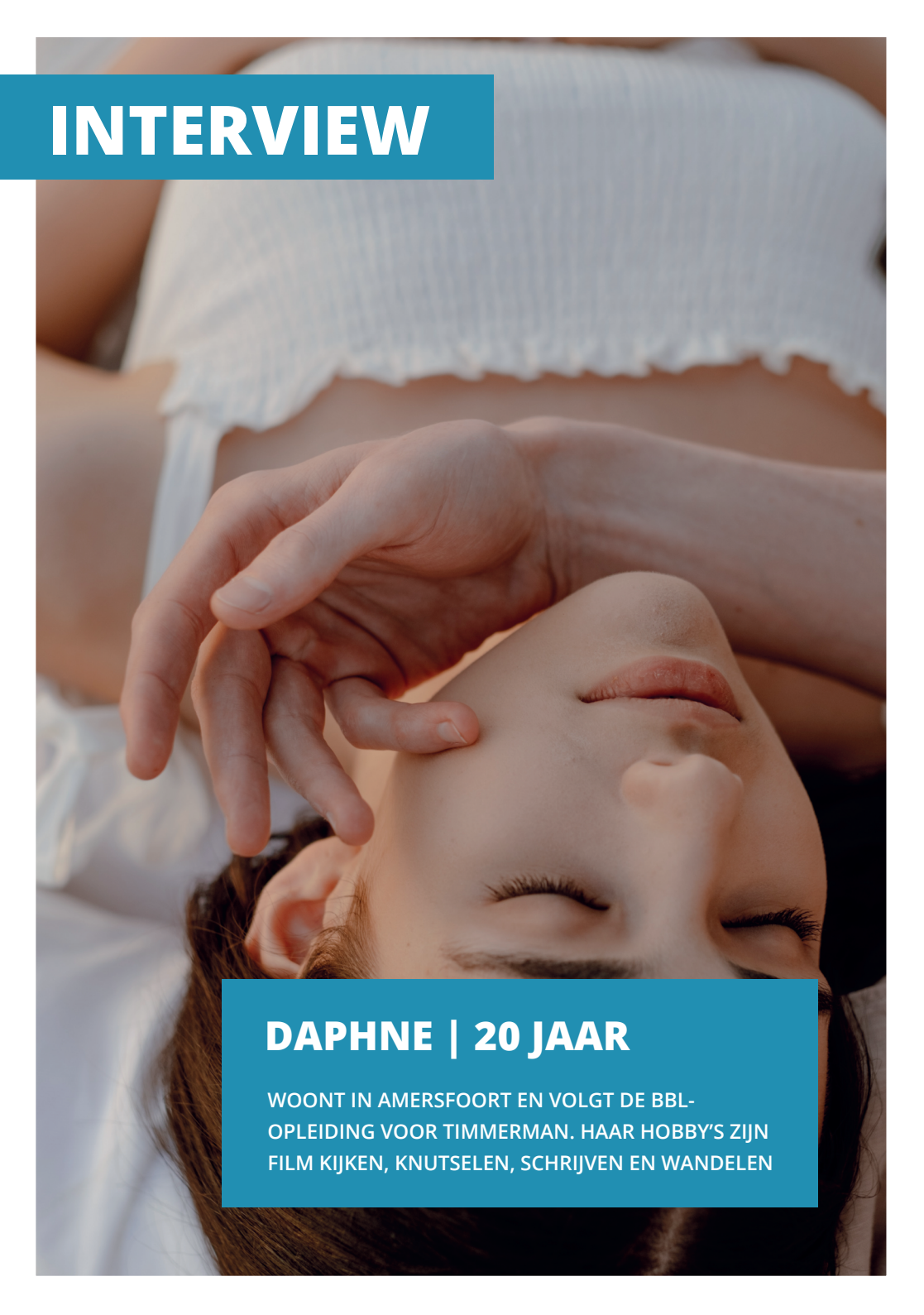
JOE is in de kern een gids naar begrip. Het boek laat lezers kennismaken met de taal rond een lhbtqa+-identiteit en onderzoekt hoe identiteit en geloof samenkomen in het leven van jonge christenen. Het doet dit met zorg en respect voor de gecompliceerde en zeer persoonlijke reis die veel mensen doormaken.

Boeken als JOE creëren ruimte voor oprechte nieuwsgierigheid en medeleven, en herinneren ons eraan dat niemand deze vragen alleen hoeft te beantwoorden.

Ik hoop dat deze verhalen de deur openen voor doordachte gesprekken in kerken, gezinnen en gemeenschappen. En als dit boek ook maar één persoon helpt zich gezien en minder alleen te voelen in zijn of haar reis van geloof en identiteit, dan heeft het al iets opmerkelijks gedaan.

SHARON 'ROCKY' ROGGIO
REGISSEUR VAN 1946: THE MISTRANSLATION
THAT SHIFTED CULTURE

INTERVIEW

DAPHNE | 20 JAAR

WOONT IN AMERSFOORT EN VOLGT DE BBL-
OPLEIDING VOOR TIMMERMAN. HAAR HOBBY'S ZIJN
FILM KIJKEN, KNUTSELEN, SCHRIJVEN EN WANDELEN

VROUW

LESBISCH

HOE IDENTIFICEER JE JEZELF?

Ik ben Daphne en ik identificeer mijzelf als lesbisch. Ik ben vrouw en christen, gereformeerd vrijgemaakt en nog veel meer dingen. Ik denk dat ik 14 of 15 jaar was toen ik mijzelf afvroeg: kan het zijn dat ik op vrouwen val? Het heeft een jaar geduurd voordat ik voor mijzelf wist: oké, ik val gewoon op vrouwen. Daarna heeft het nog wel een tijdje geduurd voordat ik echt begreep wat ik dan voelde, hoe dat bij mij allemaal zat en wat lesbisch zijn überhaupt inhield.

Ik heb het voor mijzelf heel snel geaccepteerd, ik denk dat ik toen 15 jaar was. Ik zat in die tijd op een gereformeerde school, op de Guido de Brès in Amersfoort. Ik had het nooit over jongens, ook niet over meisjes, ik praatte gewoon nooit over relaties of seksualiteit. Mijn vrienden ook niet, dus dat scheelde, zij waren niet pusherig. Ik voelde me veilig en ik voelde dat ik erbij hoorde op school.

HOE VOELT DAT OP DIT MOMENT VOOR JE?

Inmiddels zijn we een aantal jaar verder. Bij een aantal vrienden ben ik uit de kast, maar bij de vrienden van mijn middelbare school niet. Op de Evangelische Hogeschool wisten sommige mensen het wel. Ik voel mij prettiger als mensen het wel weten. Niet dat ik mij altijd heel bewust verstop, maar ik heb toch minder het gevoel dat ik mijzelf kan en mag zijn. Ik voel mij iets vrijer als ik niet in de kast zit. Bij vrienden die niet christelijk zijn heb ik er minder moeite mee om uit de kast te komen, maar als ze wel christelijk zijn,

denk ik toch altijd: hoe gaan ze reageren? Als ze dan positief reageren valt er echt een last van mijn schouders, omdat ik dan meer mijzelf kan zijn.

WAT ZIE JE OM JE HEEN?

Toen ik 13, 14 jaar was kende ik niemand anders die lesbisch was. Ook in boeken en in films zag ik heel weinig mensen zoals ik. Op de Evangelische Hogeschool heb ik een paar gelijkgestemden ontmoet en in films zoek ik nu juist het thema op. Ik vind het heel tof om te zien als het goede films zijn. In boeken kom ik homoseksualiteit heel weinig tegen, maar in series steeds meer. Zeker als ik nu zie dat er een film uitkomt waar twee vrouwen in een liefdesrelatie zitten, ga ik naar de bioscoop. Al vind ik het wel heel eng om dan te gaan, want ik ben bang dat mensen dan weten dat ik op vrouwen val. Maar ik doe het wel.

HOE STAAN JE FAMILIE EN VRIENDEN ERIN?

Ik heb een vader en moeder en twee zusjes en een broer. Als broertjes en zusjes zijn we heel hecht, we schelen niet zoveel in leeftijd. Met hen heb ik altijd een goede band gehad en nog steeds, we hebben nooit ruzie. Mijn ouders zijn allebei heel lieve mensen, maar van hen uit heb ik nooit echt veel warmte gevoeld. Tegelijk weet ik wel dat ze hun best hebben gedaan en dat ze van ons houden. Mijn moeder heeft altijd gewerkt en mijn vader was huisman. Met mijn vader heb ik geen goede emotionele band, met mijn moeder is dat nu beter. Ieder kind bij ons thuis heeft wel iets meer met een van onze ouders dan dat ik dat heb, maar ten diepste is er niemand bij ons die kan zeggen: 'Ik houd echt heel veel van pap of mam.' Het is wel heel lastig als je op een gegeven moment tot die conclusie komt.

De afstand tot mijn ouders is ook een van de redenen waarom ik bij hen niet uit de kast ben, al vermoed ik dat mijn moeder wel weet hoe het zit bij mij. Vroeger was ik bang dat ze mij niet zouden accepteren, omdat ze beiden uit een strenggelovige familie komen, maar nu is het meer dat ik denk: we praten sowieso bijna nergens over, dus waarom zou ik dan zo'n geladen iets

neerleggen? Zoiets persoonlijk over mijzelf vertellen, dat doe ik normaal gesproken ook niet, het voelt bijna ongepast. Ik denk dat mijn ouders niets raars zouden doen en nog steeds van mij zouden houden, maar het voelt gek dat ik überhaupt iets moet vertellen.

Ik denk wel dat ik thuis zou mogen komen met iemand met wie ik een relatie heb. Ik heb geen idee hoe ik dat zou doen. Ik denk dat ik wel zou zeggen wie zij is voor mij als ik haar voorstel. Ik zou er niet geheimzinnig over gaan doen, dat wordt alleen maar naar. Ik zou het eerlijk zeggen.

HOE IS JE RELATIE MET GOD?

Het geloof heb ik van huis uit meegekregen. Ik zit in een gereformeerde kerk en ben christelijk opgevoed. Een tijd terug heb ik bewust de keuze gemaakt om belijdenis te doen. Ik was wat 'laat' hiermee, maar dat maakt niet echt uit, denk ik. Ik had het wel eerder kunnen doen, maar dat wilde ik nog niet. Ik zat vol vragen over de kerk en geloof. Nadat ik deze vragen gesteld had, concludeerde ik: ik geloof in God, dat weet ik zeker. Met mijn belijdenis maakte ik ook een bewuste keuze voor mijn kerk. Ook daar dacht ik goed over na, want wat als ik een opleiding vind of ergens anders ga wonen? Ik ben nog jong, dus de kans is groot dat ik ergens anders heen ga. Maar voor nu voel ik mij fijn in deze kerk. Ik sta achter wat ze zeggen.

Ik denk dat ik in deze kerk uit de kast kan komen. In onze kerk zitten homo's en mensen met een intersekse conditie. Het onderwerp wordt wel een beetje verstoep. Gelukkig vraagt een groep er aandacht voor, maar er zijn ook mensen die zeggen: 'Nou, doe maar weg.' De dominee staat er wel open in en wil er ook over praten. Voor mij is het prettig dat er in elk geval genoeg openheid is voor het gesprek, dat vind ik heel tof. Onder de jongeren is het sowieso oké, die staan er heel open in.

Zelf stelde ik tijdens het geloofsonderwijs vragen over homoseksualiteit. Het onderwerp was toen veel in het nieuws door de Nashville-verklaring. Dit haalde ik aan om te vragen of we het hier met elkaar over konden hebben. Ik

houd het gesprek dan op gang en stel nieuwe vragen of plaats een nieuw inzicht. Natuurlijk vond ik het heel eng om te vragen of we het over het onderwerp mochten hebben, want waarom zou iemand hier interesse in hebben? Dat doe je toch alleen als je zelf homo bent? Ik dacht: dan weten ze het meteen... Maar gelukkig had ik nog iemand in de groep zitten die veel over het onderwerp wist omdat ze veel homovrienden heeft. Zij deed actief mee tijdens het gesprek, dat hielp enorm.

HET IS PRIVÉ

Het is eng om erover te praten, maar het is ook een opluchting om je ideeën kwijt te kunnen en ideeën van anderen te horen. Ik heb zelf geen idee of die vriendin uit de groep doorheeft dat ik lesbisch ben, maar zij zou het sowieso accepteren als ze het wist. Voor mij voelt het niet nodig om haar te vertellen hoe het zit bij mij, ik zie haar alleen met geloofsonderwijs en we voeren geen persoonlijke gesprekken. Het is niet dat ik het niet durf, maar ik vind het gewoon niet nodig. Het is privé en dat hoeft niet iedereen te weten.

Als ik eerlijk ben worstelde ik wel met God over mijn seksuele geaardheid. Maar ik kan mezelf accepteren omdat ik het bij God neerleg. Hij heeft mij zo gemaakt. De vragen leg ik bij Hem neer, niet de waaromvragen, maar wel de vragen wat ik nou met deze gevoelens moet. Dus vragen als: mag ik een relatie? Dat kan ik bij Hem neerleggen. Persoonlijk denk ik dat er vanzelf iemand op mijn pad komt als het oké is voor God. Ik denk dat het zo werkt en dat zorgt dat ik het kan loslaten. Zelf heb ik nooit het gevoel gehad dat God boos is op mij of dat ik niet goed genoeg ben omdat ik op vrouwen val. Ik hoop heel erg dat er iemand op mijn pad komt, ik wil gewoon heel graag van een vrouw houden. Ik wil niet alleen blijven. Of ik kinderen wil weet ik niet. Ik riep altijd dat ik geen kinderen wil, maar nu sta ik er open in. Maar laat ik eerst een vriendin tegenkomen met wie ik het erover kan hebben.

LIEFDE GAAT BOVEN ALLES

Ik denk ergens wel dat God een mening heeft over lesbisch zijn, trouwen en kinderen, maar ik denk dat bij Hem de liefde boven alles gaat. Hij houdt van

ons, ook als we eventueel verkeerde keuzes maken. Dus zelfs als Hij ertegen zou zijn, dan houdt Hij van ons. Hij heeft ons nooit letterlijk gezegd dat Hij ertegen is, dus dan denk ik: ik zou mij er zelf geen zorgen over maken. Ik voel mij bij God geliefd en dat is belangrijker.

HOE HEB JIJ JE WEG GEVONDEN?

Op mijn 13e of 14e zocht ik echt naar God, maar ik kon Hem niet vinden. Ik dacht: Hij moet wel ergens zijn, maar waar dan? De dominee sprak die zondag een keer. Op de beamer kwam er een afbeelding van een mannetje dat door een telescoop keek en hij zag helemaal niks. Toen zoomde dat plaatje uit en stond Jezus precies voor die lens van de telescoop. Dus het was logisch dat die man Hem niet zag, want Hij stond letterlijk naast hem. Toen dacht ik: ja, dat is eigenlijk best wel logisch, Hij is ook gewoon heel dichtbij.

Vanaf dat moment vond ik het makkelijker om te bidden, want ik dacht: Hij is naast mij, dus Hij hoort mij als ik iets zeg. Het was een heel bijzonder moment dat ik God zo vond en dat mijn geloof daardoor veranderde. Ik vind God het meest in gebed. Als ik mij bijvoorbeeld alleen voel, denk ik: Hij is bij mij. In gebed vind ik Hem dan ook echt. Dit klinkt alsof ik heel dicht bij God sta en dat ik Hem altijd heel goed kan vinden, maar ik struggle regelmatig met dat ik Hem niet dichtbij voel en dat ik Hem niet betrek bij mijn dagelijkse dingen of problemen.

HEB JE ADVIES VOOR ANDERE CHRISTELIJKE LHBTIQA+-JONGEREN?

Het is belangrijk dat je je veilig voelt in de kerk. Wat mij hielp was dat er überhaupt over het onderwerp homoseksualiteit gesproken wordt. Het hoeft niet beladen of moeilijk te zijn, maar laten we er gewoon met elkaar over praten. Daarbij kun je als kerk ook bidden voor homo's. Zelf heb ik daar veel aan gehad, omdat ik daardoor voelde dat er anderen waren die erom geven. Het onderwerp moet ter sprake kunnen komen om jezelf thuis te kunnen voelen.

Als je tienerleider bent is het belangrijk om open te staan voor gesprek. Een tiener die naar je toe komt is een persoon. Hij is niet zijn homoseksualiteit, je hebt met een hele tiener te maken. Zoals ik ook meer ben dan alleen maar lesbisch, christen of wat dan ook. Zie die tiener eerst en kom daarna pas met je argumenten of vragen. De tiener gaat vóór jouw mening, wees dus open en heb respect voor je tieners.

Tegen jongeren die het lastig vinden om hun geloof en geaardheid bij elkaar te brengen zou ik willen zeggen: neem de tijd, want er is echt geen haast! Als je de tijd neemt en geduld hebt met jezelf, dan kun je veel rustiger over de dingen nadenken. Maar als we het bij God neerleggen, kan God ons ook die rust geven en op die manier de antwoorden geven die we misschien zoeken. Ga in gesprek met God of zoek het gesprek op bij andere mensen. Neem sowieso de tijd om dingen rustig uit te zoeken voor jezelf.

Als laatste wil ik jullie een animatie van een paar minuten aanraden die mij altijd helpt als ik mij onzeker voel over mijn geaardheid. 'In a heartbeat' heet die. Het heeft verder niks met het geloof te maken, maar mij helpt het vooral als ik mij onzeker voel over wat anderen van mij vinden. Voor mij betekent het dat liefde alles overwint en dat je daarin dan ook je hart mag volgen.

Ondertussen is Daphne bij haar moeder uit de kast gekomen. Ze hadden het toevallig over het onderwerp en toen kon ze het niet laten om het te vertellen. Haar moeder was erg positief en vindt het helemaal oké. Haar moeder zag het niet per se aankomen, maar was ook niet verbaasd. Als het nu over een eventuele relatie gaat, zegt haar moeder altijd 'vriendin' in plaats van 'vriend'. Daphne voelt zich geaccepteerd en meer zichzelf als ze bij haar moeder is!

LEBTQ

LESBI(SCH)

HOMO(SEKSUEEL)

BI(SEKSUEEL)

TRANSGENDER

INTERSEKSE

ASEKSUEEL

PANSEKSUEEL

QUEER